

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Oslo, 22.02.2016

Innspill til melding om jordbruksnæringen

Det vises til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 5. november vedrørende innspill til ny melding om jordbruksnæringen.

Vi er på vei inn i et grønt skifte med økonomi basert på mer miljøvennlig og bærekraftig utnyttelse av ressursene i et helhetsperspektiv. Økt matproduksjon og miljøvennlig energibruk er prioriterte områder, og i dette bildet har grøntsektoren en nøkkelrolle.

Tiden er inne for en satsing på grøntproduksjonene. Meldingen som skrives må derfor ha klare ambisjoner og mål med tilhørende nødvendige tiltak og insitament for å øke norsk produksjon av grønt.

NGF mener at produksjonen av grønnsaker, frukt og bær må økes i Norge for å ruste oss for utfordringer knyttet opp til den forventede befolkningsveksten. I dette bilde er det viktig at det legges til rette for en robust næring som kan produsere en større andel av vårt eget forbruk.

For å nå målene om økt matproduksjon, økt effektivitet og økt konkurransekraft fordrer det at vi må fokusere på følgende:

- Stabile og forutsigbare rammebetingelser
- Insitamenter som bidrar til lønnsomhet, og som igjen stimulerer til økt satsing, investering og utvikling med miljø-og klimabærekraft
- Utnyttelse av tilgjengelige ressurser og arealer. Dette innebærer små og store enheter, veksthus, tunneller og friland - og produksjon i alle deler av landet.

NGF mener at meldingen også må inkludere produksjonene av blomster, prydplanter og trær som er en del av landbruksproduksjonene og som står for en betydelig verdiskaping innen gartneri- og hagebruket (se vedlegg). I våre forslag og innspill legger vi til grunn at tiltak og virkemidler for effektivisering og konkurransekraft også må omfatte denne delen av gartneri- og hagebruket.

Vedlagt følger NGFs innspill til meldingen og produksjonsoversikt.

Med vennlig hilsen

Katrine Røed Meberg
Generalsekretær

NGF Servicekontor

Postadresse:
Schweigaardsgt. 34 F
0191 OSLO

Telefon:
23 15 93 50
Faks:
23 15 93 51

E-post:
ngf@gartnerforbundet.no
Internett:
www.gartnerforbundet.no

Organisasjonsnr.:
NO 970 168 508 MVA
Oppdalsbanken:
4266 15 51830

IBAN:
NO74 4266 15 51830
BIC/SWIFT:
OPPDNO21

Innspill til melding om jordbruksnæringen fra Norsk Gartnerforbund (NGF) Oslo 22.februar 2016

Hvordan kan matproduksjonen økes?

NGF mener at det i næringen er både vilje og mulighet til å nå målet om økt produksjon av grønt. For å nå målet må det legges til rette med rammevilkår som bidrar til forutsigbarhet, lønnsomhet slik at produsentene kan investere, satse og videreutvikle sine bedrifter.

Etter mange tiår med reduksjon i antall aktive bruk og virksomheter er vi nødt til å snu trenden. Det er mulig å stimulere næringen aktivt.

NGF foreslår følgende tiltak:

- **Tollvernet må sikres på dagens nivå, og med en effektiv forvaltning.**
Et velfungerende tollvern er av avgjørende betydning for norsk produksjon. Tollbeskyttelsen i norsk produksjonssesong betyr mye i konkurransesammenheng, fordi næringen er markedsorientert, dvs det vesentligste av inntektene tas ut i markedet, og fordi lønns- og produksjonskostnadene er høye i Norge.
- **Sikre tilstrekkelig jordvern og god ressursutnyttelse av dyrkbar mark.** Økt grøntproduksjon forutsetter kompetanse og forvaltning av jordressursene.
- **Bidra til markedsrettede tiltak og forbrukeropplysning.** Økt produksjon betinger at norske produkter får økt markedsandel. Forbrukernes preferanse og etterspørsel vil kunne styrkes gjennom markedsrettede tiltak og styrking av opplysningskontorene. I tillegg er det viktig å sikre videreføring samarbeide mellom produsentene gjennom Grøntprodusentenes samarbeidsråd (GPS) som jobber for markedstilpassing og prisanbefalinger for produsentene. Det må fortsatt være mulighet for produsentsamarbeid, og næringen selv må være markedsorientert.
- **Innføre ordninger med økonomisk støtte til utvikling og implementering av roboter og teknologi i produksjonene og sikre tilstrekkelig kunnskapsutvikling på området.** Det er mulig å produsere langt mer enn vi gjør i dag ved å satse på produksjon i veksthus og tunneller. Veksthus kan produsere store volum hele året og tunneller kan forlenge sesongen og gjøre næringen mer robust mot klimatiske utfordringer. Veksthus gir også mulighet for å prøve ut produksjon av nye produkter og produktutvikling. Økt produksjon på friland forutsetter tiltak som legger til rette for investeringer for å møte klimautfordringer og videreutvikling av bedriftene

Hvordan kan effektiviteten styrkes?

Styrket økonomi er grunnleggende for videreutvikling og effektivisering. Det er allerede gjort mange tiltak i gartneri- og hagebruksnæringen for rasjonalisering og effektivisering. Eksempelvis kan nevnes presisjonstiltak og automatisering i friandsproduksjonene. En videreutvikling av mer rasjonell drift kan styrke effektiviseringen, og det samme vil bruk av utstyr til produkt- og produksjonsutvikling og større grad av spesialisering. Det er mange muligheter som ligger i ny teknologi og IoT, og robotteknologi (eks sensorer, kamera og måleutstyr). Resultatene vi kan forvente er både forbedret /økt produksjon, presisjon i produksjonen, effektivisering, bedre kvalitet, mindre svinn og bedre utnyttelse av energi og andre innsatsfaktorer.

Energieffektivisering – veksthus: Det er det gjort store investeringer mht energisparetiltak, mer effektiv energibruk og skifte til mer klimavennlige energikilder. I løpet av de siste årene gjort en betydelig innsats og investering på energiområdet som har resultert i en sparing og konvertering på vel 177 GWh med nesten en halvering av CO₂- NGF har en målsetting om ytterligere tiltak og omlegging og jobber aktivt med rådgiving og prosjekter mot produksjoner med enda lavere klimaspør. Det må legges til rette for at dette arbeidet kan videreføres og slik at bedriftene kan investere i nye tiltak: Utvikling av aktiv energiledelse i veksthus gir styrke i bedriftene og gevinster i form av enda mer klimavennlig produksjoner

Bedre agronomi og ressursutnyttning: Grøfting, vanningsystem og tilpassing til endret klima er fremdeles nødvendig i mange av frilandsproduksjonene og det er fortsatt et potensiale i bedre utnyttelse av ressursene. Med egnede systemer for resirkulasjon av ressursene, eks næringsløsning, plantemasse, kompostering kan bedriftene utnytte ressursene mer effektivt, samtidig som det har klare positive miljøvirkninger.

NGF foreslår følgende tiltak:

- *Styrke satsingen og tilretteleggingen for energitiltak i veksthus gjennom gode ordninger for investering, tilskudd og kunnskapsutvikling*
- *Videreføre støtten til NGFs energirådgivingsarbeid*
- *Etablere en støtteordning for investering til utstyr for integrert produksjon (smart grøntproduksjon)*
- *Styrke næringen i omstilling, utvikling og implementering av roboter og teknologi. I dette ligger behovet for å styrke kompetansen, tilrettelegging og økonomiske insitamenter (som i pkt under økt matproduksjon)*
- *Støtte næringen i sitt arbeid med å bli mer klima og miljørettet i alle produksjonsledd og legge til rette med økonomiske ordninger for å nå målene og etterleve regelverkskrav*

FoU og forvaltning: Vi trenger forskning, utvikling og forvaltning som bidrar til økt satsing innen: Integrert og biologisk bekjempning, forebyggende og effektivt plantevern, samt støtte til utprøving av beste metode/middel for integrert plantevern. Videre er det behov for FoU for utvikling av klimatilpasset, rent, sykdomsresistent og plantemateriale

NGF foreslår følgende tiltak:

- *Styrke forskning og forvaltning som bidrar til økt satsing og muligheter innen integrert og biologisk bekjempning, forebyggende og effektivt plantevern*
- *Sikre en velfungerende importkontroll for å hindre introduksjon av planteskadegjørere*

Arbeidskraft er essensielt for en effektiv produksjon og i gartneri- og hagebruksnæringen er det stort behov for både fast ansatte og sesongarbeidere. Næringen er avhengig av kompetent arbeidskraft og er opptatt av å ha ryddige arbeidsforhold. Det vil øke kapasiteten for produksjonen dersom ansettelse, arbeidsgiveransvar, tariff og arbeidstidsregelverk er velfungerende, mindre byråkratiske og med forenklinger i krav til arbeidsgiver.

NGF foreslår følgende tiltak:

- *Forenkle arbeidsgiverkrav*
Innføre fritak /reduert arbeidsgiveravgift

Hvordan kan konkurransekraften i jordbruksnæringen bedres?

Konkurransedyktige politiske rammevilkår er grunnleggende, og som tidligere beskrevet må tollvernet opprettholdes på dagens nivå, og følges opp med effektivt forvaltning. Det er flere tiltak som kan styrke konkurransekraften, bl.a mener vi at det å øke norskpreferanse og omdømmebygging er essensielt. Andre viktige områder er:

Jordbruksforhandlingene: NGF mener at jordbruksforhandlingsinstituttet må opprettholdes og videreutvikle, samt at tilskudd og ordninger som bidrar til økt investerings og utviklingstiltak i bedriftene styrkes.

Kunnskap og kompetanse Det er viktig at det skjer kunnskapsutvikling gjennom forskning utprøving og at forskningen når produsentene gjennom en styrking av rådgivingstjenesten og andre kanaler. Utdanning er viktig for både for å øke produksjon, effektivitet og konkurransekraft. Landbruksutdanningen bør «spisses». Vi ser det som viktig at utdanningen innen grøntsektoren styrkes. Mange større bedrifter har behov for kvalifiserte arbeidsledere innen produksjon og økonomi.

Støtte til NGF: NGF er en organisasjon uten statlig støtte, men med stor betydning for produsentene både innen næringspolitikk og produsentsamarbeid. Et statlig tilskudd til NGF vil styrke arbeide for norsk grøntnæring.

Skatt og avgiftspolitikken: En god ordning med skattefri fondsordning kan stimulere til nyinvesteringer og effektivisering av produksjonsapparatet. En fondsordning for inntektsutjevning mellom gode og dårlige år og ved klimabetingete skader som gir uforholdsmessig store tap og til klima-miljøtiltak ville vært svært positivt for næringen

En satsing på integrert produksjon kan styrke omdømme og norsk produksjons konkurransekraft i norsk grøntproduksjon. Produksjonsmetoden kan videreutvikles med tanke på klimariktig kosthold/forbruk og redusert matkasting (miljø, ressurseffektivt). Informasjon til forbrukerne er et viktig.

Sikre et hensiktsmessig og forståelig regelverk: Konkurransen påvirkes av lovgivning og forvaltning og det er viktig å sikre et regelverk som hensyntar næringen, og at statlig tilsyn opptrer enhetlig, samordnet og brukerorientert. Unødige og konkurransevridende krav må bort

NGF foreslår følgende tiltak:

- *Opprettholde og videreutvikle jordbruksforhandlingsinstituttet, og målrette tilskudd og ordninger som bidrar til økt investeringer og utviklingstiltak i bedriftene.*
- *Tilkjenne økonomisk støtte til NGF for organisasjonens viktige arbeid med å styrke gartneres faglige og næringspolitiske vilkår*
- *Opprette egen fondsordning med skattefritak til investeringer i bedriften*
- *Opprette egen fondsordning med skattefritak for miljø- og klimatiltak*
- *Opprette en egen fondsordning for inntektsutjevning mellom år*
- *Sikre kompetent og tilgjengelig rådgivningstjeneste*
- *Styrke opplysningsvirksomheten om den gode produksjonen som frembringer norske produkter og vurdere merkeordning for integret produksjon*
- *Sikre utdanningsmuligheter og kompetansetilbud som styrker næringens faglige behov på alle nivå og som et ledd i nødvendig rekruttering*
- *Styrke bevilgning innen FoU*
- *Sikre at Mattilsynet opptrer enhetlig, samordnet og brukerorientert*
- *Oppfylle og tydeliggjøre fritak for krav om yrkessjåforbevis for produsenter som ikke har transport som yrke (bønder/gartnere)*

Blomster og planter

NGF mener meldingen også må omtale den verdiskapingen som skjer innen ikke-spiselige planteproduksjon som er en del av landbruket. Det er også verdt å merke seg at dersom Norge kommer i en krisesituasjon med økt selvforsyningsbehov er dette anlegg/gårder som kan omstille sin produksjon fra prydplanter til matplanter. Blomster og planteskoleproduksjonen som utgjør en verdiskaping på 1532 mill. kr (2014) og utgjør 35% av den totale verdiskapingen i gartneri- og hagebruk. Produksjonen av blomster og planter i veksthus har alene en verdiskaping på 1316 mill. kr (2014) og er fordelt på snittblomster (20%), blomstrende potteplanter (40%) og utplantingsplanter (40%). Planteskoleproduksjonen har en verdiskaping på 216 mill. kr (2014). Produksjonen er hovedsakelig på friland og omfatter stauder, busker, trær og ferdigplenen. Planteskoler produserer også trær og busker som brukes i produksjon av frukt og bær.

NGF foreslår følgende tiltak:

- *Tydeliggjøre at blomster- og planteskoleproduksjonene er en del av norsk landbruk og således må tilfalles de samme rettigheter som det øvrige jordbruket*

Utvikling for gartneri-/hagebruksproduksjonen

Norsk gartneri- og hagebruksproduksjon – som består av grønnsakdyrking på friland, veksthusproduksjon av blomster og grønnsaker, frukt- og bær dyrking og planteskoledrift - utgjør en viktig og betydelig del av norsk jordbruksnæring. De senere årene har sektoren utgjort 14-15 % av den totale produksjonsverdien – og inkludert potetproduksjonen 16-17 %. (Produksjonsverdi ekskl. direkte tilskudd).

Blomsterproduksjonen i veksthus utgjør over 30 % av produksjonsverdien, og veksthusproduksjonen av grønnsaker 15-16 %. Veksthusproduksjonen utgjør dermed over 45 % av totalen. (Det vises til diagrammer, side 4 og 5).

Produksjonsutviklingen

Grønnsaker

De senere årene har det vært en klar produksjonsøkning, både for grønnsaker i veksthus og på friland. Volumutviklingen har holdt godt følge med befolkningsveksten.

Produksjonsverdien har også økt som følge av at produktprisene stort sett har holdt følge med den generelle prisstigningen. (Konsumprisindeksen).

Blomster

På blomstersektoren har utviklingen for snittblomster vært negativ - i og med at norsk produksjon av snittroser så å si har opphørt, som følge av import fra utviklingsland som har 0-toll ved eksport til Norge. En del andre snittkulturer, unntatt tulipaner, er også blitt sterkt presset av import

For potteplanter og utplantingsplanter (sommerblomster) er det en noe bedre utvikling, men for tradisjonelle potteplanter (stueplanter) har det stort sett vært stagnasjon. Det er en betydelig økning for utplantingsplanter som gjør at produksjonsvolum (målt i stk) og totalverdi for disse produksjonene inntil videre opprettholdes.

Prisutviklingen på blomstersektoren har vært slik at det fra ca 1990 og framover til 2009, stort sett ikke var noen prisøkninger. Siden har det imidlertid vært prisøkning omtrent tilsvarende utviklingen for konsumprisindeksen.

Utvikling for produksjonsverdier. Eksklusiv direkte tilskudd

Millioner kroner	1999	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
Grønnsaker veksthus	360,0	458,9	597,8	560,5	564,3	590,8	633,7	682,2
Grønnsaker friland	596,4	715,8	989,3	1.047,4	1.162,0	1.258,1	1.317,8	1.499,5
Blomster, potteplanter/utpl.pl	628,5	741,1	952,4	952,7	1.007,1	1.045,8	984,3	1.056,9
Blomster, snittblomster	435,4	483,9	294,6	280,2	266,1	246,1	253,2	259,0
Frukt og bær	259,2	367,7	491,2	471,3	439,0	532,1	471,3	644,1
Planteskole **	272,3	209,0	207,3	215,5	215,5	215,6	215,5	215,9
Sum prod.verdi, hagebruk	2.551,8	2.976,5	3.532,5	3.527,4	3.654,0	3.888,5	3.875,8	4.357,7
Poteter	422,6	480,4	578,1	614,1	599,1	630,1	657,0	691,0
Sum prod.verdi, inkl poteter	2.974,3	3.456,9	4.110,6	4.141,5	4.253,1	4.518,6	4.532,8	5.048,7

*Foreløpige tall

**Usikre tall for planteskole

Kilde: Budsjettnemda for jordbruket; Totalkalkylen

Utvikling for produksjonsvolum

Tomt/Millioner stk	1999	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
Grønnsaker veksthus	22.178	26.116	27.595	30.175	29.343	27.625	30.342	32.572
Grønnsaker friland	131.966	131.104	126.579	144.659	143.065	148.381	156.365	174.654
Blomster, pottepl./utpl.pl*	76.945	85.453	92.351	94.768	91.094	95.030	94.712	93.579
Blomster, snittblomster *	114.892	126.682	94.717	90.363	89.609	82.021	78.396	83.482
Frukt og bær	20.643	27.007	22.131	21.177	18.850	23.202	21.496	27.210
Poteter	263.271	284.301	261.589	257.942	247.672	239.170	241.282	265.313

*Millioner stk Kilde: Budsjettnemnda for jordbruket; Totalkalkylen

Frukt og bær

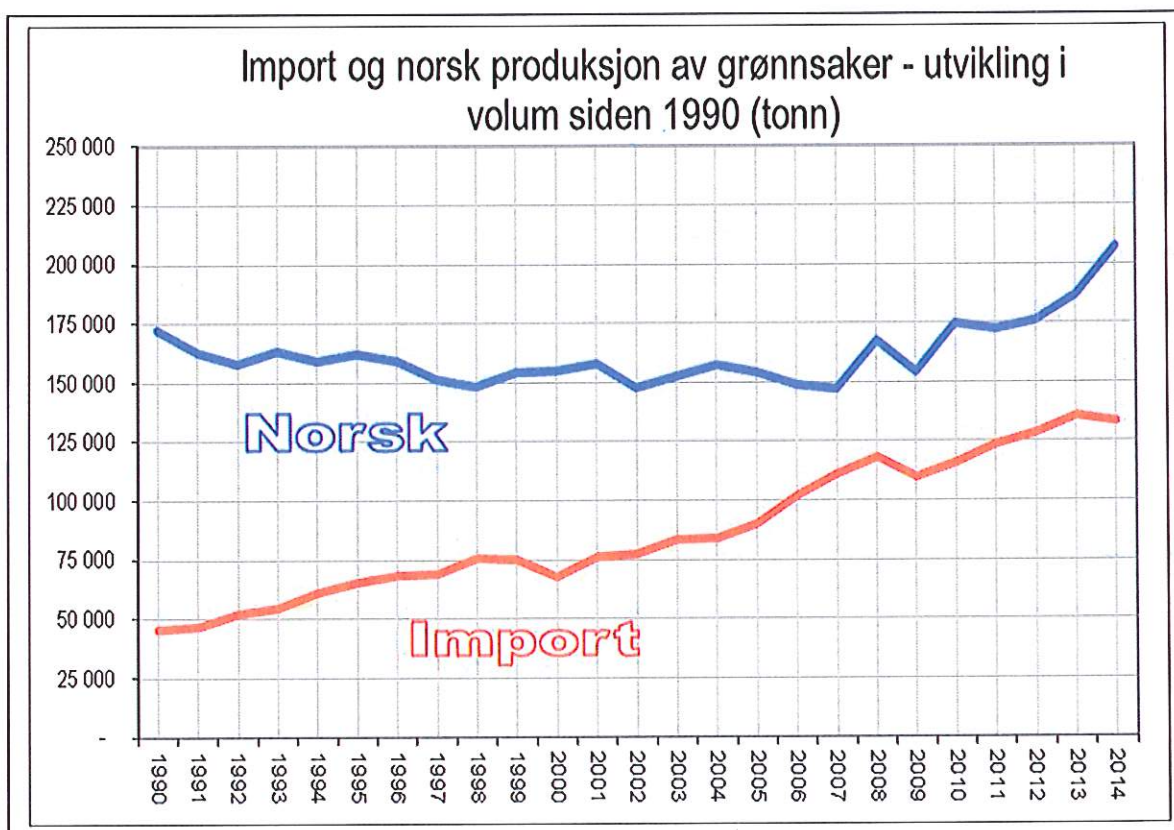
Utviklingen for frukt og bær har i det store og hele vært positiv, men på denne sektoren kan produksjonsvolum og produksjonsverdi variere en god del fra år til år pga avlingsvariasjoner. Bringeberproduksjonen har økt de senere årene - mens pærer, over tid, har blitt redusert mye. Prisutviklingen har holdt godt følge med konsumprisindeksen.

Utvikling mht norsk markedsandel

Grønnsakproduksjonen

Den gode utviklingen for norsk grønnsakproduksjon de senere årene har gjort at norsk markedsandel for grønnsaker (volum for friske og fryste/konserverte grønnsaker) har holdt seg stort sett stabil. Norsk produksjon har holdt følge med markedsveksten.

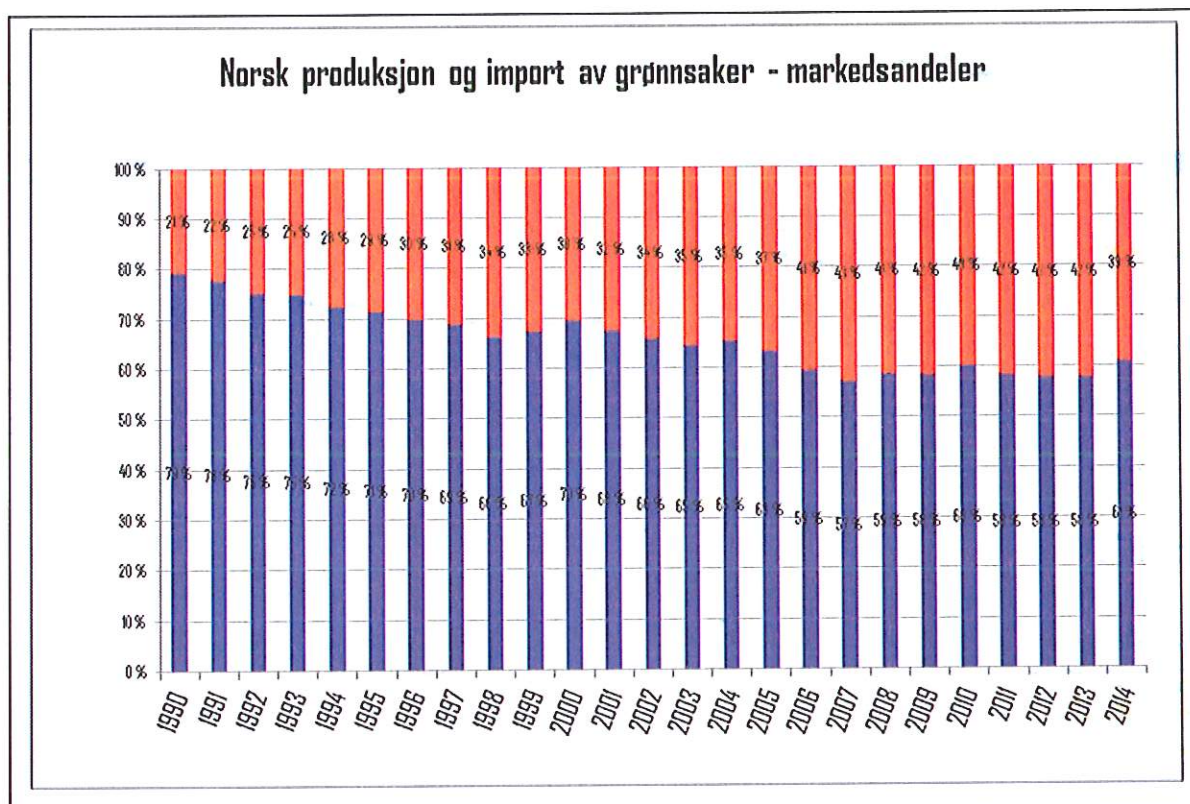
Men norske varer tapte, til dels betydelig, markedsandel på 1990-tallet og først på 2000-tallet. Med den gode utviklingen som har vært for norsk produksjon, må det være en målsetting å vinne tilbake noe av det som her ble tapt.

Kilder: Budsjettnemnda for jordbruket; Totalkalkylen - og SSB, Utenrikshandel

Grafen omfatter norsk produksjon inkl konservesgrønnsaker, målt mot import av produkter som det finnes klimatiske muligheter, mv, for å produsere i Norge

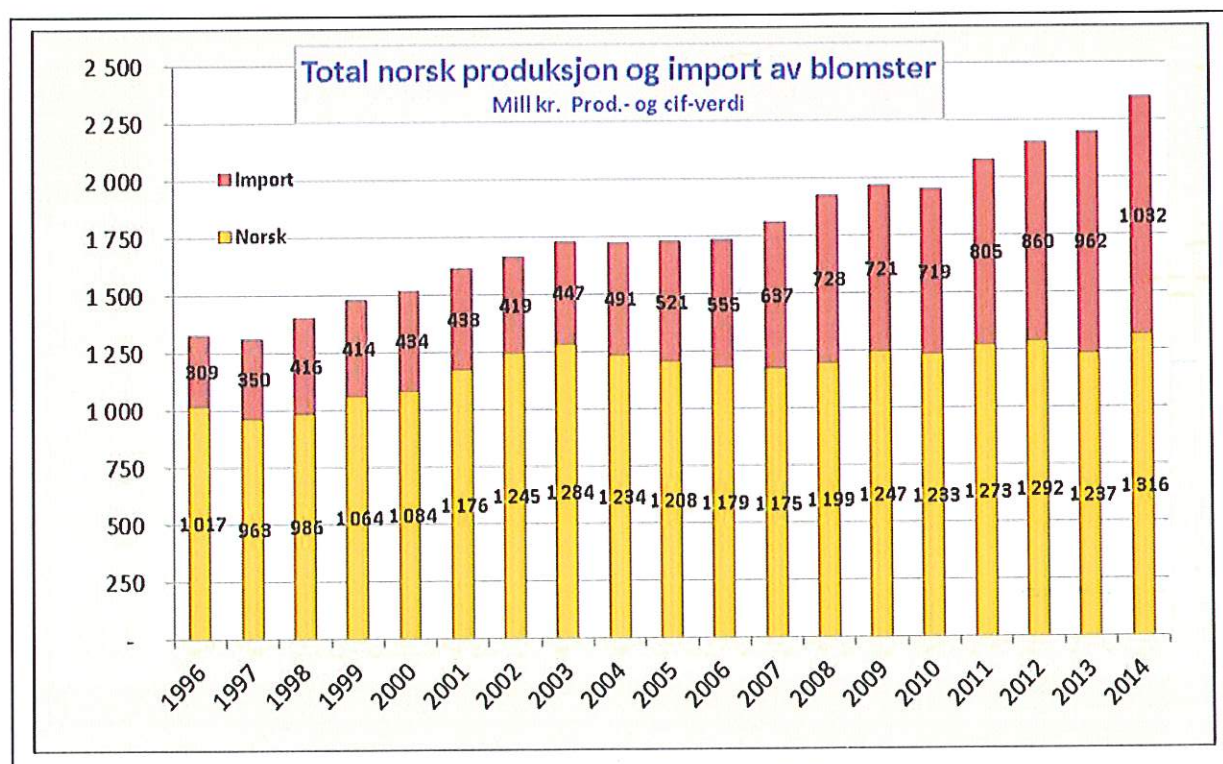

Kilder: Budsjettnemnda for jordbruket; Totalkalkylen - og SSB; Utenrikshandel
 Grafen omfatter norsk produksjon inkl konservesgrønnsaker, målt mot import av produkter som det finnes klimatiske muligheter, mv, for å produsere i Norge

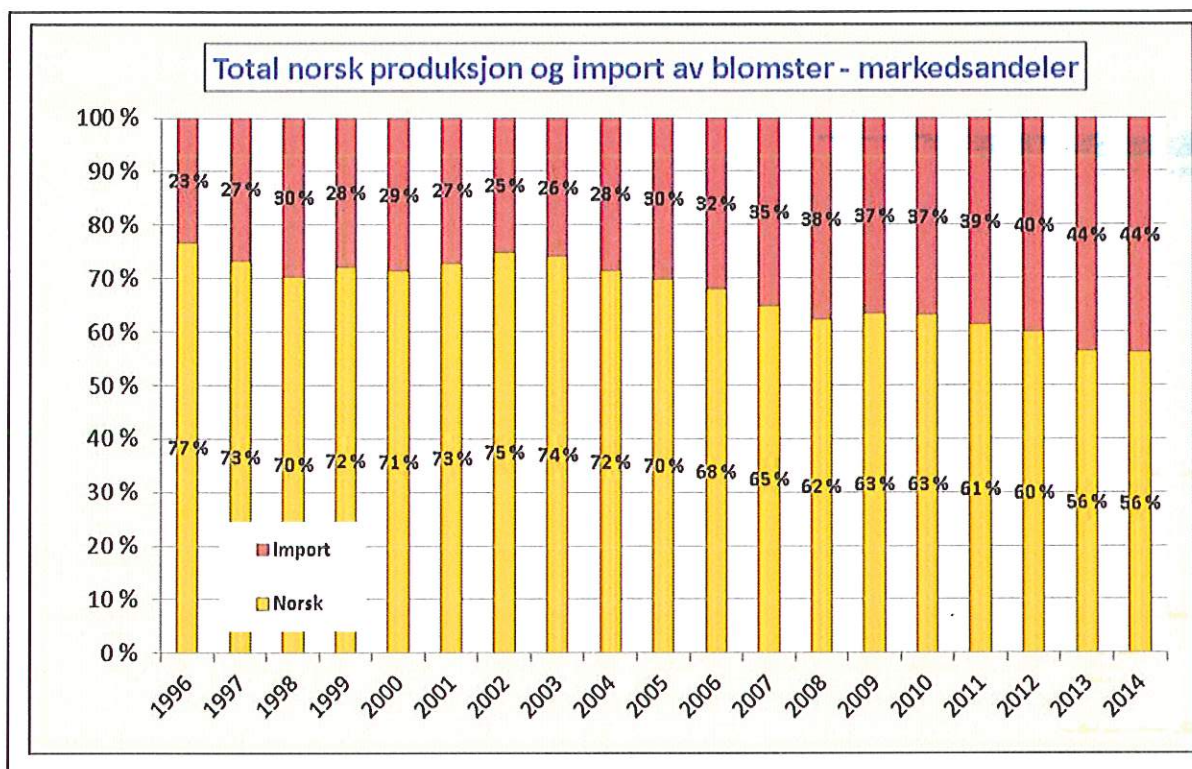
Blomsterproduksjonen

På blomstersektoren har norsk markedsandel (norsk produksjonsverdi målt mot cif-verdi av import), gått tilbake. Mye skyldes nedgangen i norsk snittblomstproduksjon – men det spiller også inn at det har vært stagnasjon i volumutvikling for potteplanter.

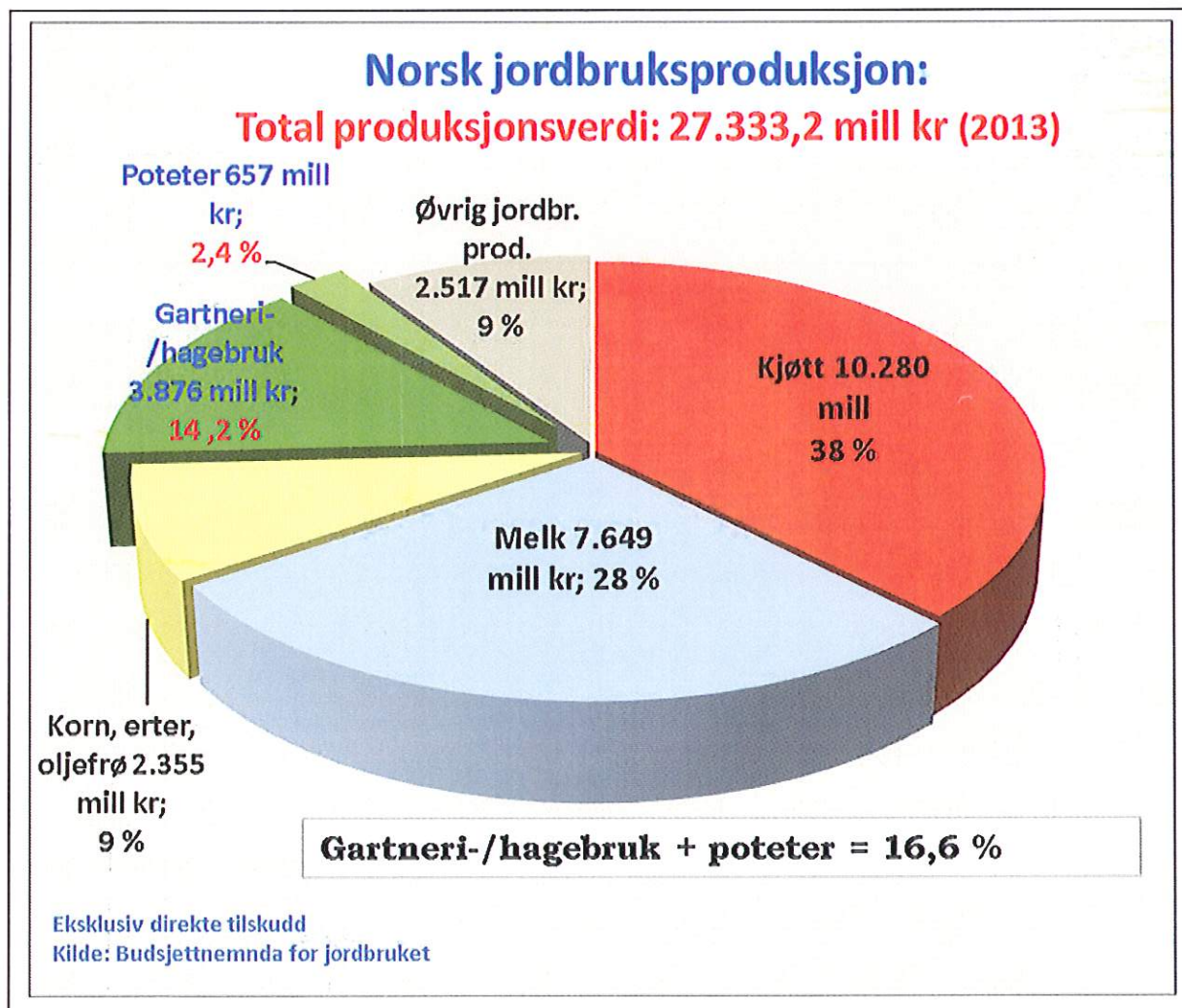
Kilder: Budsjettnemnda for jordbruket; Totalkalkylen - og SSB; Utenrikshandel

Kilder: Budsjettnemnda for jordbruket; Totalkalkylen - og SSB; Utenrikshandel

*

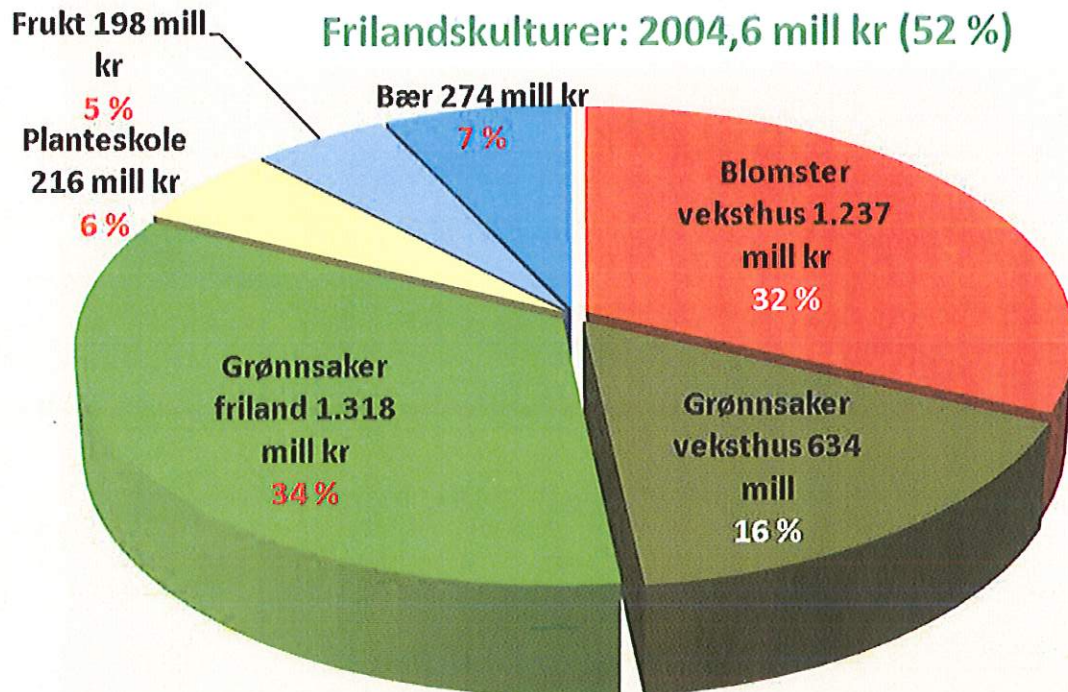

Norsk gartneri- og hagebruksproduksjon:

Total produksjonsverdi: 3.875,8 mill kr (2013)

Veksthuskulturer: 1871,2 mill kr (48 %)

Frilandskulturer: 2004,6 mill kr (52 %)

Poteter = 657 mill kr

Gartneri/hagebruk + poteter = 4.532,7 mill kr

Eksklusiv tilskudd

Kilde: Budsjettnemnda for jordbruket